

Aan de woordvoerders integratie/inburgering in de vaste commissie voor
Sociale Zaken en Werkgelegenheid in de Tweede Kamer

cc. Minister C.E.G. Van Gennip, Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Datum
Betreft

22 september 2023

Brief VluchtelingenWerk Nederland – Commissiedebat Inburgering
en integratie 27 september 2023

VluchtelingenWerk Nederland
Postbus 2894
1000 CW Amsterdam
Telefoon (020) 346 72 00
Helpdesk (020) 346 72 50
Fax (020) 617 81 55
www.vluchtelingenwerk.nl
info@vluchtelingenwerk.nl

Geachte woordvoerders,

Voor het [commissiedebat](#) 'Inburgering en integratie' van 27 september a.s. wil VluchtelingenWerk Nederland u graag de volgende punten meegeven.

Lessons learned Oekraïense ontheemden in NL (36045-149)

Arbeidsparticipatie

Het percentage Oekraïense ontheemden dat in korte tijd na aankomst in Nederland een baan heeft gevonden is opmerkelijk hoog. In de [Kamerbrief](#) identificeert de Minister belangrijke factoren die hieraan bijdragen zoals kleinschalige opvang en weinig verhuisbewegingen, een melding bij het UWV van indiensttreding in plaats van een vereiste tewerkstellingsvergunning en door initiatieven zoals RefugeeWork. Deze elementen zouden ook toegepast moeten worden op de bredere groep vluchtelingen. Zoals de Minister schrijft is de snelle toegang tot werk van Oekraïense ontheemden een gedeelde prestatie van Oekraïners zelf, werkgevers, gemeenten en uitzendbureaus. Dit is een mooi voorbeeld van hoe we een dergelijke samenwerking ook kunnen inzetten voor de verbetering van de arbeidsmarktpositie van andere vluchtelingen. Toch blijken ook Oekraïense ontheemden te kampen met vergelijkbare belemmeringen als andere vluchtelingen om werk te vinden en te behouden en werken velen net als andere vluchtelingen slechts in deeltijd, op tijdelijke contracten en vaak onder hun niveau. Na een snelle start op de arbeidsmarkt is het nu tijd om hun arbeidspositie te verduurzamen en kwalitatief te verbeteren naar meer passend werk.

Taal

Het niet beheersen van de Nederlandse taal blijkt ook bij Oekraïners een obstakel te zijn voor het vinden van (meer passend) werk. De Minister zegt hierover in de [Kamerbrief](#) van 22 februari jl. 'Lessons learned Oekraïense ontheemden in NL' het volgende: "*Vanuit ontheemden zelf, maar ook vanuit werkgevers, zien we steeds vaker dat de taalbarrière op termijn een belemmerende factor is. Met name bij het zoeken naar werk op (het eigen) niveau en werk in bepaalde sectoren is de roep om taallessen groeiende.*" Uit onderzoek blijkt dat Oekraïners zelf het leren van de Nederlandse taal als een belangrijke wens noemen. Lang was er geen extra geld voor hun taallessen, maar inmiddels is bekend dat gemeenten 15 miljoen euro ontvangen voor een laagdrempelig taalaanbod. Wat VluchtelingenWerk betreft zouden Oekraïners echter de kans moeten krijgen om – met een lening van DUO – op vrijwillige basis in te burgeren. Dat omvat naast het leren van de Nederlandse taal bijvoorbeeld ook kennis van de Nederlandse samenleving. Een aanbod overigens waaraan de Kamer bij andere groepen nieuwkomers altijd

veel waarde hechtte. Daarnaast zouden Oekraïners recht moeten hebben op *professionele* taallessen. De 15 miljoen euro is echter niet geormerkt, gemeenten hoeven geen verantwoording af te leggen over de besteding en hebben de beleidsvrijheid of en op welke wijze zij überhaupt een taalaanbod doen.

Uit de "[Tweede monitor taalonderwijs volwassen Oekraïense ontheemden](#)" blijkt dat het vaak gaat om informeel taalonderwijs en dat er grote verschillen bestaan tussen gemeenten. Volgens de onderzoekers van Berenschot is er – naast extra middelen – behoefte aan (meer structurele) bestuurlijke afspraken rondom taalonderwijs aan Oekraïense ontheemden. Het feit dat veel Oekraïners onder hun niveau werken is volgens VluchtelingenWerk voor de lange termijn niet houdbaar en onverstandig, want het betekent verspilling van talent en op den duur van motivatie.

- Bied Oekraïense vluchtelingen een professioneel aanbod van taallessen en toegang tot onderwijs en studie.
- Zet in op verduurzaming en kwalitatieve verbetering van de arbeidspositie van Oekraïense vluchtelingen.
- VluchtelingenWerk roept op om de geleerde lessen m.b.t. Oekraïense vluchtelingen toe te passen op de bredere groep vluchtelingen.

Instellen hoger beroep tegen de uitspraak van de rechtbank Den Haag over de 24-weken-eis (32824-387)

Op 18 april en 21 juni jl. oordeelden respectievelijk de rechtbanken Arnhem en Utrecht dat de beperking voor asielzoekers om slechts 24 weken per jaar te mogen werken in Nederland in strijd is met de Opvangrichtlijn en daarmee dat deze bepaling onverbindend is. Het UWV heeft tegen beide beroepen hoger beroep ingesteld om meer helderheid te krijgen over dit vraagstuk. De Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft op 7 september de zaken gezamenlijk behandeld op zitting en streeft er in de regel naar om zes weken na zitting uitspraak te doen.

VluchtelingenWerk is verbaasd dat de Minister in haar brief d.d. 17 mei 2023 over het instellen van het hoger beroep te kennen geeft de 24-weken beperking te zullen handhaven, ondanks het feit dat het instellen van het hoger beroep geen schorsende werking geeft aan de uitspraken van de rechtbanken en deze daarom nog steeds opgevolgd moeten worden. In ieder geval tot aan de uitspraak in hoger beroep, mag het UWV daarom niet de 24-weken-eis toepassen.

VluchtelingenWerk is van mening dat het negeren van een rechtbankuitspraak indruist tegen het principe van de democratische rechtsstaat. Rechterlijke uitspraken dienen altijd te worden nageleefd en daarom ook nu in deze zaak.

VluchtelingenWerk roept de Minister op om de 24-weken eis niet langer toe te passen en daarmee de uitspraken van de rechtbanken Arnhem en Utrecht op te volgen.

Antwoorden op vragen commissie over het rapport van Regioplan 'Belemmeringen asielzoekers bij het toetreden tot de arbeidsmarkt' (32824-384)

Gelet op het belang en de urgentie voor een grote groep asielzoekers in de opvang betreurt VluchtelingenWerk het sterk dat dit onderwerp controversieel is verklaard. Het rapport van Regioplan is duidelijk: er is een veelheid aan belemmeringen voor asielzoekers bij het betreden

van de Nederlandse arbeidsmarkt en voor het wegnemen van deze obstakels is primair de overheid aan zet. Het continueren van de 24-weken beperking belemmert onnodig en ten onrechte de arbeidsparticipatie van asielzoekers. Ook overige factoren zoals het verkrijgen van een BSN bemoeilijken de toegang tot de arbeidsmarkt van deze doelgroep, ondanks de motivatie en bereidheid van asielzoekers en werkgevers. Zowel asielzoekers als de Nederlandse maatschappij en economie hebben baat bij een snelle participatie van vluchtelingen.

VluchtelingenWerk pleit voor een betere en eerdere toegang tot de arbeidsmarkt voor asielzoekers na drie maanden in de asielprocedure. Schaf de 24-weken beperking af en zorg voor verbetering van de praktische randvoorwaarden, zodat werk daadwerkelijk mogelijk is. Geef asielzoekers net als vluchtelingen uit Oekraïne vrijstelling van de tewerkstellingsvergunning en voorzie werkgevers en asielzoekers van betere voorlichting.

Kabinetsreactie op het rapport van de Nationale ombudsman 'Een status met weinig armslag' (26448-714)

VluchtelingenWerk vindt de lang verwachte kabinetsreactie (5 juni 2023) op het rapport over de financiële situatie van statushouders (april 2022) uitermate teleurstellend. Al jaren is bekend dat de financiële situatie van vluchtelingen in ons land – om allerlei verklaarbare redenen – vaak slechter is dan van andere inwoners. Het rapport van de Ombudsman bevestigt dit en licht de achterliggende oorzaken toe. Door de bijzondere situatie van vluchtelingen passen de regels vaak niet bij hun omstandigheden en is hun financiële situatie vaak zeer complex. Mede hierdoor gaan veel vaker dingen mis en met een toch al kwetsbare financiële positie leidt dit al snel tot schulden. De reactie van het kabinet geeft onvoldoende hoop op verbetering. We zien veel oprechte intenties, maar merken ook dat het allemaal tergend langzaam en moeizaam verloopt. VluchtelingenWerk is echter verheugd dat de behandeling van het veelbelovende wetsvoorstel 'Participatiewet in Balans' ondanks de val van het kabinet door kan gaan. Dit voorstel kan namelijk voor vluchtelingen een aantal belangrijke verbeteringen betekenen.

Ten aanzien van het 'ontzorgen'

Inmiddels hebben gemeenten de mogelijkheid om bij het 'ontzorgen' maatwerk te bieden en dat juichen we toe. Als gevolg van het aanvankelijk gebrek aan maatwerk hebben statushouders onnodig lang veel extra problemen en stress ondervonden. Nog steeds loopt het 'ontzorgen' in veel gemeenten verre van soepel en gaan sommige gemeenten er gemakshalve van uit dat de vrijwilligers/ medewerkers van VluchtelingenWerk dit verder oppakken. Zelfs bij veel extra inspanningen en ook in de grote(re) steden leidt het ontzorgen toch nog vaak tot (financiële) problemen en tot het tegenovergestelde van wat met het ontzorgen wordt beoogd. In het onderzoeksrapport ['Van start met het nieuwe inburgeringsbeleid in Rotterdam'](#) wordt goed beschreven hoe ingewikkeld het ontzorgen is. Op het moment dat eindelijk alle betalingen op de (juiste) 'rails' staan kan het ontzorgen weer worden beëindigd, moet alles (machtigingen, incasso's e.d.) weer worden teruggedraaid, moet de statushouder opnieuw wennen aan een nieuwe financiële situatie en alsnog zelfstandig beheren. Volgens VluchtelingenWerk kan veel beter worden geïnvesteerd in financiële begeleiding en educatie. Bij het invoeren van het ontzorgen is een dergelijk gemeentelijk aanbod echter niet verplicht gesteld en is gekozen voor gemeentelijke beleidsvrijheid.

- Maak (nog meer) werk van het uitwisselen en verspreiden van *good practices* voor het ontzorgen.

- Zorg dat gemeenten voorkomen dat mensen - soms direct na eerste huisvesting en buiten hun schuld- in de schulden komen (bijvoorbeeld door het verstrekken van voorschotten, bijstand in de vorm van een renteloze lening en/of bijzondere bijstand).
- Stel hiervoor beleidsregels op met bijvoorbeeld de hiervoor genoemde elementen.
- Zorg dat de mogelijkheid tot maatwerk bij het ontzorgen zo spoedig mogelijk wordt geformaliseerd en omgezet in wet- en regelgeving waarbij verplicht ontzorgen niet aan de orde is. Dit bevordert de rechtszekerheid van nieuwe statushouders en geeft duidelijkheid en houvast voor gemeenten.
- Leg hierin ook de verplichting vast voor gemeenten om nieuwe statushouders een aanbod te doen dat is gericht op het bevorderen/bereiken van ‘financiële zelfredzaamheid’ en maak ontzorgen niet meer verplicht.

Toeslagenkelpunten

Er bestaan een aantal langdurige structurele problemen ten aanzien van de toekenning van toeslagen aan vluchtelingen. De minister suggereert dat deze nu opgelost zouden zijn, maar dat is niet het geval. Sterker nog door nieuwe ontwikkelingen zijn de problemen verergerd. Pijnlijk is dat de negatieve financiële consequenties vooral vluchtelingenkinderen treft. De structurele problemen worden met name veroorzaakt door het ‘geobjectiveerde toeslagpartnerbegrip’, waardoor een statushouder met een lopende gezinsherenigingsprocedure niet de toeslagen kan krijgen waar hij of zij recht op zou moeten hebben. Van een vluchtelingenpartner kan niet verwacht worden dat deze financieel bijdraagt aan de kinderen op een niveau dat zij hier in Nederland niet in armoede leven. Dit is ook door de Raad van State bevestigd. Die pleit ervoor dat de vluchtelingenouder ook recht heeft op financiële compensatie voor de zorg aan kinderen¹.

Daarnaast is ook een belangrijke oorzaak het systeemprobleem. Dienst Toeslagen kan namelijk alleen een buitenlandse partner in hun systeem opvoeren als deze vanuit het buitenland een BSN heeft aangevraagd. Gezinsleden van vluchtelingen kunnen echter niet aan de eisen voor een BSN voldoen. Deze zijn kortweg: een officiële huwelijksakte, een geldig paspoort en een verklaring van de woongemeente. Geen enkel gezinslid heeft op het moment van statusverlening van de vluchteling deze documenten en de meeste kunnen er ook nooit aan komen². Vooral het geldig paspoort en de verklaring van de woongemeente zijn problematisch omdat ze vaak zelf al op de vlucht zijn, maar bovendien mag Nederland ook niet van een vluchteling vergen dat die zich wendt tot de autoriteiten van land van herkomst voor een nieuw paspoort of een dergelijke verklaring³ omdat dit gevaarlijk kan zijn.⁴ Het idee om de gegevens over een partner in het

1 ABRvS, ECLI:NL: RVS:2018:3468 24 oktober 2018 en ABRvS, ECLI:NL: RVS:2018:180, 23 januari 2019.

2 Documenten kunnen bijvoorbeeld verloren zijn gegaan door oorlog en geweld. Bovendien bestaat in veel landen geen officiële huwelijksakte, maar bijvoorbeeld alleen religieuze documenten. Bij gezinshereniging kijkt de IND naar andersoortig bewijsmateriaal en doet zonedig nader onderzoek in de vorm van interviews en DNA-onderzoek. Soms wordt een huwelijk ook niet erkend door de IND (waarbij gezinshereniging alsnog mogelijk kan zijn op basis van partnerschap). In dat geval had de statushouder achteraf gezien geen toeslagpartner en was de ALO-kop ten onrechte geweigerd of was ten onrechte van de ALO-kop afgezien.

3 Om die reden worden gezinsleden ook niet gedwongen een paspoort aan te vragen maar kan voor gezinshereniging als de identiteit voldoende is vastgesteld een laissez passer (een eenmalig reisdocument) door de Nederlandse ambassade worden verstrekt, mits ze uit het land van herkomst zijn vertrokken. Gezinsleden van Oekraïense ontheemden kunnen over het algemeen wel over een officiële huwelijksakte beschikken, maar hebben vaak geen geldig paspoort. Aanvragen kan problematisch of onmogelijk zijn wanneer ze in door Rusland bezet gebied leven of ze uit hun woongemeente zijn verjaagd. Dat geldt al helemaal voor de verklaring van de woongemeente omdat volgens het IOM ([juni 2023](#)) zeker 5 miljoen Oekraïners elders in Oekraïne op de vlucht zijn.

4 Dit beginsel volgt uit het ‘non-refoulement’ verbod uit het Vluchtelingenverdrag en EU-richtlijnen. Het is in Nederland ook elders in regelgeving terug te vinden bijvoorbeeld bij [naturalisatie](#) waarbij vluchtelingen en hun gezinsleden geen geboorteakte of geldig paspoort hoeven te overleggen en in de

buitenland eerder op te halen uit de BRP dat de minister als oplossing benoemt, heeft weinig zin omdat een huwelijk en huwelijkspartner in het buitenland alleen maar ingeschreven kan worden met de juiste documenten en instrumenten op grond van de wet BRP. Dit kan meestal pas als de partner zelf in Nederland is gearriveerd.

De tijdelijke oplossing voor het ALO-kopprobleem⁵ is dat de intermediair, een toeslagenservicepunt,⁶ de statushouder laat afzien van de ALO-kop door hierover met het zogeheten Belcentrum telefonisch contact op te nemen. Dienst Toeslagen kan dan door een technische ingreep de ALO-kop stopzetten. Vervolgens is de bedoeling dat gemeenten naar aanleiding van een uitspraak van de Centrale Raad van Beroep⁷ waarin de partner ook niet financieel kan bijdragen, de algemene bijstandsnorm ophogen met het ALO-kop bedrag. Ondanks de berichten die hierover zijn gepubliceerd, zijn in de praktijk gemeenten hiervan lang niet altijd op de hoogte, willen hier geen uitvoering aangeven of kiezen voor andere oplossingen (zoals bij de terugvordering bijzondere bijstand uitkeren). Ook zijn er intermediairs die niet op de hoogte zijn. Zo komen terugvorderingen en de situatie dat statushouders te weinig geld hebben om voor hun kinderen te zorgen nog steeds voor.

Nieuw probleem: terugvordering deel zorgtoeslag

Het ALO-kopprobleem doet zich alleen voor als de statushouder al met één of meer kinderen in Nederland verblijft. Inmiddels speelt een nieuw probleem met betrekking tot een buitenlandse toeslagpartner, dat van toepassing is op alle statushouders met een lopende gezinsherenigingsaanvraag die al zelfstandig wonen. Vanwege de inkomenscompensatie maatregelen is dit jaar een groter verschil ontstaan in de zorgtoeslag die een alleenstaande krijgt en die een huwelijkspartner krijgt, namelijk € 21,50 per maand. Op het moment dat de gezinshereniging voltooid is en de huwelijkspartner met een BSN en eerdere huwelijksdatum zichtbaar wordt, zal Dienst Toeslagen automatisch dit verschil terugvorderen. Aangezien er lange wachttijden zijn bij de gezinsherenigingsprocedure zal dit snel over een periode van een jaar of langer zijn en wordt bij het gezin honderden euro's teruggevorderd. Een onwenselijke situatie.

Geen kinderopvangtoeslag

Het is een goede ontwikkeling dat een wetsvoorstel is ingediend om Kinderopvangtoeslag mogelijk te maken wanneer de huwelijkspartner in het buitenland verblijft. Echter om kinderopvangtoeslag aan te vragen moet de buitenlandse partner een BSN hebben, wat voor vluchtelingen niet mogelijk is. Ook moet met documenten het inkomen van de partner worden aangetoond. Ten aanzien van vluchtelingen uit Oekraïne is aangegeven dat het voldoende is als aangetoond kan worden dat de partner dienstplicht vervuld, maar hoe zit het met de gezinsleden van statushouders die vaak zelf al op de vlucht zijn? Als ze wel werk hebben zal het aantonen met documenten lastig zijn. Als hier geen aangepast beleid op komt zal er nog steeds geen kinderopvangtoeslag mogelijk zijn voor statushouders.

[Legalisatiecirculaire](#) waarin staat dat van vluchtelingen niet gevergd mag worden dat zij hun documenten bij de autoriteiten van het land van herkomst laten legaliseren.

5 De alleenstaande ouderkop is een extra verhoging van kindgebondenbudget voor alleenstaande ouders. Omdat de huwelijkspartner niet kan worden opgevoerd in het systeem van Dienst Toeslagen wordt de statushouder automatisch als alleenstaande gezien.

6 Meestal gebeurt dit door VluchtelingenWerk die maatschappelijke begeleiding uitvoert, maar in ongeveer een kwart van de gemeenten gebeurt dit door andere partijen.

7 [CRvB 2018:1618](#) 6 juni 2018.

- Leg in de regelgeving vast dat statushouders die nog bezig zijn met gezinshereniging worden beschouwd als alleenstaand tot de huwelijkspartner in Nederland is aangekomen. Dit is ook van belang voor feitelijk alleenstaande ouders die een laag inkomen uit werk hebben en niet uit bijstand gecompenseerd worden.
- Tref in de tussentijd maatregelen dat in alle gevallen de ouders van vluchtelingenkinderen dezelfde tegemoetkoming krijgen als voor Nederlandse kinderen door gemeenten en intermediairs beter voor te lichten en Dienst Toeslagen de ruimte te geven voor maatwerk om over periodes dat de ALO-kop toch is uitgekeerd deze niet terug te vorderen.
- Geef Dienst Toeslagen de opdracht om de inkomenscompensatie via de zorgtoeslag na gezinshereniging niet terug te vorderen of te verrekenen.
- Zorg voor een aanpassing in beleid en uitvoering door Dienst Toeslagen zodat statushouders en Oekraïense ontheemden met een partner in het buitenland ook gebruik kunnen maken van Kinderopvangtoeslag.

Financiële problemen bij eerste huisvesting

De Ombudsman stelt dat de overgangperiode van azc naar eerste huisvesting cruciaal is, maar dat de voorzieningen niet goed op elkaar aansluiten. Ook is het leefgeld in de opvang al meer dan 15 jaar niet meer geïndexeerd. Tijdens de opvang is volgens de Ombudsman een op de persoon gerichte financiële begeleiding voor statushouders noodzakelijk. Het gaat om regelzaken zoals de inschrijving in de BRP, een verblijfsdocument, ondersteunen van het openen van bankrekening en de aanvraag DigiD, kinderbijslag en toeslagen. Deze blijken eenmaal in de gemeente vaak niet te zijn geregeld, zeker nu veel statushouders in crisisnoodopvang verblijven met minder COA-personeel. Het COA ondersteunt bovendien nog steeds geen aanvragen voor kindgebonden budget, vanwege verschillende redenen, waarvan de nog steeds niet opgeloste ALO-kopproblematiek er een is. Het is van belang dat zo spoedig mogelijk wel de aanvraag kindgebondenbudget ondersteund wordt omdat op grond van de regelgeving de eet- en leefgeldtoelage voor kinderen na statusverlening automatisch na drie maanden stopt.

Een nieuw probleem is dat sinds mei het COA Toeslagenservicepunt geen zorgtoeslag meer kan aanvragen. Dat komt doordat Dienst Toeslagen het systeem heeft aangepast en een aanvraag zorgtoeslag pas gedaan kan worden als de zorgverzekering is afgesloten en zichtbaar is in het systeem. Dit duurt enkele weken na de aanvraag. Hierdoor krijgen de statushouders nu veel later zorgtoeslag en moeten intermediairs zoals VluchtelingenWerk in alle gevallen bij eerste huisvesting de zorgtoeslag aanvragen. Dienst Toeslagen heeft dit gedaan om terugvorderingen van zorgtoeslag te voorkomen. Een probleem dat bij statushouders juist helemaal niet speelt. Een oplossing waarbij het COA TSP de aanvragen weer kan doen is nog steeds niet in zicht.

- Neem vanuit het ministerie meer verantwoordelijkheid om de grote financiële knelpunten en schulden onder vluchtelingen bij eerste huisvesting op te lossen en te voorkomen.
- Zorg voor betere samenwerking in de keten met oog voor de specifieke situatie van vluchtelingen en maak afspraken met Dienst Toeslagen, het COA, gemeenten en Divosa statushouders niet structureel met schulden beginnen.
- Bezie met het COA en Dienst Toeslagen hoe het COA zo spoedig mogelijk weer zorgtoeslag voor de eerste verhuizing kunnen aanvragen.

Uitwerking Plan van aanpak Statushouders aan het werk (32824-389)

VluchtelingenWerk is verheugd met de expliciete uitspraak en het commitment van minister van Gennip in de [Kamerbrief](#) Uitwerking Plan van aanpak Statushouders aan het werk van 11 juli: *“Meer statushouders aan het werk helpen heeft mijn prioriteit. (...) Ik zet mij daarom in om de arbeidsdeelname van statushouders sterk te verhogen en de belemmeringen die dit in de weg staan, te verminderen”*. De vier pijlers van de Aanpak onderschrijven wij van harte.

Al jaren pleit VluchtelingenWerk voor de vroege participatie aan de samenleving van asielzoekers en statushouders in Nederland. Het is een belangrijk aspect in het integratieproces in Nederland, geeft mensen meer regie op hun eigen leven en een zinvolle invulling tijdens de lange wachttijden in het AZC, biedt de mogelijkheid bij te dragen aan de Nederlandse samenleving en vergroot het maatschappelijk draagvlak voor vluchtelingen. Het bereiken van werk op eigen niveau is bij uitstek een zoektocht op maat. [Onderzoek](#) van het SCP laat zien dat statushouders vaak op 0-uren of kortdurende contracten starten en vandaaruit doorgroeien naar een vaste baan. Statushouders zijn meestal uit beeld bij de gemeente op het moment dat de uitkering stopt. De periode waarin hem/haar Maatschappelijke begeleiding geboden wordt is dan vaak ook al voorbij. De statushouder is dan regelmatig afhankelijk van vrijwilligers van VluchtelingenWerk of andere organisaties die voorbij de betaalde opdracht ondersteuning bieden om toch naar een volgende baan te komen. Om werk op eigen niveau te bereiken hebben veel statushouders langer ondersteuning nodig, ook nadat zij betaald werk hebben gevonden.

Onderken het belang van intensieve, langdurige begeleiding van vluchtelingen en stimuleer gemeenten en om hun begeleidingsaanbod te intensiveren en te verlengen, hierin samen te werken met betrokken maatschappelijke organisaties en bied hiervoor voldoende financiële middelen, zodat er sprake kan zijn van een duurzame aanpak.

Uitvoeringsbrief inburgering van 13 juli jl. (32824-390)

Ondanks het grote draagvlak voor de nieuwe inburgeringswet moeten we helaas constateren dat door factoren die deels buiten de inburgering liggen, een aantal belangrijke uitgangspunten van deze wet (ingevoerd in 2022) onvoldoende uit de verf komen. De recent verschenen [KIS-Monitor 2023 ‘Gemeentelijk beleid arbeidstoeleiding en inburgering statushouders en gezinsmigranten’](#) bevestigt dit beeld. Uit de interviews met gemeenten blijkt tegen welke knelpunten gemeenten aanlopen. Een aantal van deze knelpunten is overigens al lang bekend.

Vroege start. Als gevolg van lange wachttijden in de asielzoekersopvang, vele verhuizingen, tussenoplossingen met tijdelijke huisvesting, personeelstekorten bij taalscholen, kinderopvang en gemeenten is van een ‘vroege start’ geen sprake. In combinatie met de aanhoudende krapte op de woningmarkt vrezen we dat dit vooralsnog de realiteit zal zijn. Het openen van zogenaamde ‘doorstroomlocaties’ voor statushouders is geen structurele oplossing voor een snellere start van inburgering en verdere integratie. Het plan om in een dergelijke locatie eerder te starten met inburgering juicht VluchtelingenWerk wel toe. Veel bewoners zullen in zo’n (regionale) doorstroomlocatie echter vaak wachten op woonruimte in een andere gemeente en het zal heel lastig zijn om te voorkomen dat zij bij verhuizing toch weer moeten overstappen naar een andere inburgeringscursus. Indien doorstroomlocaties veel overeenkomsten vertonen met asielzoekerscentra (grootschalig en verafgelegen), zullen deze als huisvesting voor statushouders negatieve invloed hebben op hun integratie- en participatieproces. Daarnaast blijkt uit het hiervoor genoemde onderzoek in Rotterdam dat ook steden met een ‘eigen’

asielzoekerscentrum op hun grondgebied problemen hebben met de opvang en een snelle start van de inburgering; deze 'werelden' blijken sterk van elkaar gescheiden te zijn. Dit belemmert een vroege start.

Snelheid. Na definitieve huisvesting in een gemeente komt ook de gewenste snelheid niet van de grond. Uit de Uitvoeringsbrief (p. 6) blijkt dat een groot deel van de statushouders (40%) ook na huisvesting in een gemeente nog altijd geen inburgeringscursus volgt. Als gevolg van personeelstekorten en het beperkte aantal instroommomenten bij de inburgeringscursussen moeten nieuwkomers vaak maanden of langer wachten op de start van hun inburgering.

Dualiteit. Een ander belangrijk uitgangspunt van de nieuwe wet is de dualiteit (het combineren van inburgering met participatie) en ook hier is nog weinig van te merken, zoals blijkt uit de volgende voorbeelden. Gemeente A heeft alleen een taalaanbod ingekocht en nu blijkt er geen geld meer te zijn voor de participatie-component. Gemeente B is net bezig met het organiseren van de participatiecomponent en merkt dat het niet eenvoudig is om voldoende geschikte praktijkplekken te vinden. Om toch een aanbod te bereiken voor het aantal verplichte participatie-uren in de 'Zelfredzaamheidsroute' (800 uur) heeft gemeente B de neiging om hiervoor elke activiteit mee te rekenen; of er nu sprake is van participatie of contact met de Nederlandse taal maakt daarbij niet uit. Gemeente C is vergeten om in de aanbesteding ook een lesaanbod in de avonduren op te nemen. Om overdag de inburgeringlessen te kunnen volgen moeten statushouders die werken daarom hun baan opzeggen. In gemeente D is het juist andersom: statushouders moeten stoppen met hun inburgering, omdat de gemeente hen verplicht om tijdens de lesuren te werken. Vluchtelingen kunnen niet kiezen in welke gemeente ze worden gehuisvest, maar zijn wel sterk afhankelijk van de manier waarop 'hun' gemeente de inburgering vormgeeft. Uit de recente '[Stand van de Uitvoering Gemeenten](#)' komt een beeld naar voren van gemeenten die overbelast zijn en te veel taken op hun bordje hebben.

De minister laat in haar Uitvoeringsbrief weliswaar zien de genoemde problemen grotendeels te onderkennen, maar voor de oplossingen wordt teleurstellend vaak teruggegrepen op lapmiddelen zoals meer informatie, stimuleren van lokale initiatieven, (nog) meer overleg en onderzoek. De nieuwkomers die nu moeten inburgeren, kunnen hier echter niet op wachten.

Bied gemeenten meer handvatten voor de uitvoering van de 'Wet inburgering 2021' en geef meer sturing door het opstellen van landelijke beleidsregels voor een betere en meer eenduidige uitvoering van de wet.

Wij hopen dat u onze inbreng wilt betrekken bij uw inbreng in het debat. Voor vragen of een toelichting zijn we uiteraard beschikbaar.

Met vriendelijke groet,

Frank Candel
Bestuursvoorzitter VluchtelingenWerk Nederland